

**Vid Laurentius Petri Sällskapets årsmöte i Söderköping
den 28 juli 1945.**

Inledningsord av ordföranden.

Under ortodoxien, vars blomstring i stort sammanfaller med den svenska stormaktstiden, intog det gamla testamentet ej blott i predikan, men också i det praktiska kyrkolivet, ja i samfundslivet en central plats. Inte minst apokryferna utgjorde då, liksom tidigare under reformationstiden, en levande litteratur, som avsatte spår ute i folklivet.

Med rationalismen och den fortgående allmänna sekulariseringen förminskades den betydelse, som det gamla förbundets heliga skrifter tidigare haft. Detta gällde även gudstjänstlivet. När den dagliga andakten i kyrkan upphörde och ersattes av predikningar, som i regel gällde passionshistorien eller katekesen, försvann i stort sett de gammaltestamentliga perikoperna ur kyrkofolkets medvetande. Ännu levde dock den gammaltestamentliga historien kvar i folkundervisningen. Under den sista generationen har här skett en ödesdiger förändring. De för barnen tillgängliga bibliska berättelserna ur Gamla testamentet ha alltmera decimerats. Så har kunskapen om det Gamla testamentets värld blivit allt mindre.

Den utveckling, som här skisserats i få ord, har befordrats av den hittills förhärskande bibelteologien. Som representant för denna må väljas en av den föregående generationens ledande forskare, Adolf Harnack, som i sitt arbete om Marcion, fornkyrkans store kättare, skrev år 1921: »Att på 100-talet förkasta Gamla testamentet var ett fel, som storkyrkan med rätta har avböjt. Att bibehålla Gamla testamentet på 1500-talet, var ett öde, som reformatorerna ännu icke kunde undkomma. Men att ännu på 1800-talet konservera Gamla testamentet som kanonisk urkund var resultatet av en religiös och kyrklig förlamning.»

Det märkliga synes nu emellertid vara att vi, icke en mansålder efter detta Harnacks yttrande, få bevittna en teologiens självbesinning inför Gamla testamentets betydelse såsom kanonisk skrift för den kristna kyrkan. Man har begynt upptäcka att kristendomen ej blott blir obegriplig som historisk företeelse utan den bakgrund, som Gamla testamentet bildar, men framför allt att Kristi kyrka för sin egen skull måste tillägna sig det Gamla testamentet på ett i förhållande till de närmast föregående generationerna helt nytt sätt, och lära känna dess heliga skrifter ej blott i yttre bemärkelse men dess anda.

Vilka vägar anvisar oss den nyare teologien? Svaret synes mig kunna anges sålunda: Gamla testamentet måste få sin rätta messianska tolkning. Hela det Gamla testamentet får en helt ny vikt för oss, nya förbundets folk, när Kristus verkligen blir icke upplösaren, utan fullkomnaren och när han blir den som för oss uttyder skrifterna, såsom han gjorde för lärjungarna på vägen till Emaus. Vi måste som teologer och bibelläsare upphöra att lägga en blott historisk syn på skriften och nå fram till en religiöst fullviktig. Hela den bibliska uppenbarelsen är ett levande Guds ord, som endast rätt fattas utifrån ljuset från Kristus.

Hela detta spørsmål är av utomordentlig vikt för oss, som öva tidebön. Grundstommen i tidegården är och förblir psaltaren med de tre cantica, som gavs oss i kyrkans gryningstid. Det är visserligen gott och väl att psaltaren har en säregen pondus framför alla andra bönböcker och psalmböcker. Den har det därför att den varit vår Herres Jesu Kristi egen bönbok. Den har varit de heliga apostlarnas följeslagare under lidandet och i framgången. Den har aldrig upphört att draga den kristna kyrkans heroer till sig både som forskningsföremål och som andaktsbok.

Allt detta ger oss en viss tillförsikt, när vi på nytt börja göra psaltaren till vår lärare och medhjälpare i kampen för andaktslivets förnyelse i kyrka och hem.

Men den slutligt avgörande frågan blir icke vad som kunnat förmå våra fäder att ta med psaltaren, då de gingo in i bönekammaren eller då de samlades till samfällid bön i Herrens hus. I vad mån kan psaltaren göra också våra hjärtan brinnande och i vad mån kan dessa ord fyllas av våra hjärtans tankar?

Från begynnelseåren med den svenska tidegården minnes jag att det t. o. m. från deras sida, som förstod nödvändigheten av bönelivets förnyelse, förmärktes en viss reservation eller olust inför regelbundet bruk av psaltaren vid andaktslivet. Bakom denna reservation låg synbarligen irritation över uttrycken för nationellt hat och hämndlystnad, vilka exegetiken icke försummade framhäva.

Jag erinrar mig en ung, mycket god teolog, som ännu för ett tiotal år sedan tvekade inför bruket av Marias lovsång, ty också där hade detta hat funnit sin uttryck, menade han. Jag frågade honom förvånad vad han avsåg. Han svarade: Härskare har han störtat från deras troner och ringa män har han upphöjt. Hungriga har han mättat med sitt goda och rika har han skickat bort med tomma händer.

Det är uppenbart att så länge sådana synpunkter bestämma tolkningen av psalmerna brukar man dem motvilligt i sin andakt. Men här kommer oss synbarligen en ny teologi till hjälp. Den befriar oss från den historiska synens bojor och ger oss en ny frimodighet och framför allt en ny glädje vid bruket av psaltaren genom den messianska tolkningens återupplivande.

Med all rätt stöder sig denna tolkning av Gamla testamentet på Kristus själv, liksom på evangelisterna och apostlarna.

Huru ofta har ej Jesus om sig själv anført gammaltestamentliga utsagor såsom uppfyllda. Huru ofta har ej evangelisterna efter en tilldragelse i Herrans liv funnit gamla, för dem kära och kanske nötta skriftord ur lagen och profeterna hava fått en ny innebörd och direkt blivit uppfyllda i Kristus. På samma sätt överflödar Pauli och de övriga apostlarnas skrifter av messianska tolkningar av Gamla testamentet.

Med samma sinne få vi närma oss Gamla testamentet och dess bönbok. Det är Kristus, som talar där, ännu på ett dunkelt sätt,

täckelset är ännu icke borttaget, och det är till Kristus som Gamla testamentets skrifter peka hän. Det är i varje fall till honom som vi tala, när vi bruka bönerna från det gamla förbundets bok.

Herren är min herde — det är Kristus och ingen annan, eftersom han ju själv gått in i herdetjänsten och tagit herdenamnet på sig, då han sagt: Jag är den gode herde. Det är om honom vi tala i söndagens vesperpsalm (nr 23). Det är han som för oss till de goda betena och till de friska vattnen. När han dukar sitt bord, så är det det nya förbundets måltid, vi se dukad, nattvarden, och fienderna, i vars åsyn han dukar detta bord för den beträngda själen, äro djävulen, världen och vårt eget kött. När vi inför honom bekänna vår tro att åter få bo i Herrens hus evinnerligen, så är det icke Jerusalems tempel, som den fromme i Israel längtade till, utan kyrkan i Sverige och det eviga templet i himmelen, där de mångtusent sjunga till Lammets ära, som vi tänka på.

Så gå vi in i psaltaren med en ny syn och upptäcka där, huru Kristus själv möter oss och talar till oss och lägger nya ord på vår tunga till hans ära. Därför foga vi till de gammaltestamentliga psalmerna med gott samvete vårt: Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande. Detta är icke en religionshistorisk smaklöshet, det är i stället uttrycket för att vi såsom Guds rätta barn gått in och tagit i arv fadershemmets rikedomar.

Men är nu icke detta försök till messiansk tolkning av Gamla testamentet ett försök att hålla nytt vin i gamla läglar, med den risk, som dylika experiment alltid utsätter läglarna för? Härtill torde endast vara att svara: Kristus har icke kommit för att upphäva lagen och profeterna, utan för att fullkomna.

Arthur Adell.

Laurentius Petri Sällskapets årsmöte 1945.

Laurentius Petri Sällskapets årsmöte hölls i Söderköpings kyrkas sakristia den 28 juli 1945 under ordförandeskap av kyrkoherde Arthur Adell, Söderköping. Årsmötet inleddes med Veni

Sancte Spiritus och några hälsningsord av ordföranden, som i anslutning till tidegårdens textmaterial erinrade om Gamla Testamentets ställning i forskning, förkunnelse och kyrkoliv.

av i synnerhet Linköpings stiftsorglar, höll ett intressant föredrag om dess upphovsman och hans verksamhet.

I samband med studiekonventet hölls Laurentius Petri Sällskapets årsmöte, varom en annan artikel i detta nummer talar.

L. Lindhagen.

Ordningen vid söndagens högtider.

Kl. 2 Minneshögtid. Orgel; J. S. Bach:

Preludium och fuga C-dur. Föredrag av doktor Einar Erici, Stockholm om Söderköpings kyrkas 100-åriga orgel. Orgel: *V. Söderholm*: Koralfartita över »I himmelen». Toccata över »Av himlens höjd». Vid orgeln: domkyrkoorganist G. Arnér, Växjö.

Kl. 6 Vesper. Orgel: Mich. Praetorius:

Min själ skall lova Herren, Orgelkor. Kör: *Cl. Goudimel*: Krist-

ne medan vi här vandra. *T. da Vittoria*: Domine non sum dignus. *T. Laub*: Herren er mit Lys og min Frelse. Orgel: *S. Scheidt*: Warum betrübst du dich mein Herz. *S. Scheidt*: Guds rena Lamm. Kantat för två tenorer och orgel. *Th. Selle*: O Helge Ande. Kantat för vokalkvartett stråkar och orgel. *J. S. Bach*: Duett, F-dur. Orgel: *D. Baxtehude*: Fuga C-dur. Vesper för söndagen. Vid orgeln: Domkyrkoorganist G. Arnér. Dirigent: Magister Mogens Wöldike, Köpenhamn.

Årsberättelse för LPS arbetsåret 1944—45.

Vid Laurentius Petri Sällskapets årsmöte den 30 juli 1944 i Söderköping utsågs till Sällskapets styrelse följande personer: kyrkoherdarna Arthur Adell, Söderköping, och Knut Peters Söndrum, stiftsadjunkten Pehr Edwall, Växjö, domkyrkoorganisten Gotthard Arnér, Växjö, och kantorn K. G. Gustafsson, Gökhem. Till suppleanter valdes kyrkoadjunkterna Evert Palmer, Stockholm, och Lars Lindha-

gen, Danderyd, och kantorn fröken Inga Johnsson, Väröbacka. Styrelsen har under arbetsåret varit sålunda konstituerad: ordförande kyrkoherde Adell, vice ordförande och skattmästare kyrkoherde Peters och sekreterare stiftsadjunkt Edwall. Styrelsen har under året sammanträtt in pleno den 31 juli 1944 samt vid behov per capsulam.

Sällskapets verksamhet under ar-

betsåret har utformats i enlighet med de riktlinjer, som vid årsmötet uppdrogos. En instruktionskurs har varit anordnad i Uppsala och en fortbildningskurs i Söderköping, Den planeerade kursen i Veinge måste inställas på grund av att en liknande kurs vid ungefär samma tid var anordnad i Varberg genom KSV, och vintermötet i Stockholm måste inhäberas på grund av mötesledarens sjukdom. Det vid förra årsmötet beslutade samarbetet med KSV:s centralstyrelse har inletts, och KSV har till sin representant för de fortsatta överläggningarna utsett kantorn K. G. Gustafsson, Gökhem. Styrelsen har likaledes med redaktionen för Vår Kyrka diskuterat ett ev. samarbete, vilket förslaget rönt ett positivt mottagande.

Sällskapet har f. n. 120 medlemmar.

I urkundserien föreligger nu facsimileupplagan av Missale Lundense 1514, med inledning av docenten, teol. dr. Bengt Strömberg. Den kommer att utgivas till Lunds domkyrkojubileum. Första häftet (en femtedel av verket) kommer att såsom årspublikation för arbetsåret 1944—45 att efter jubiléet tillställas Sällskapets medlemmar. Den medlem, som önskar erhålla hela verket på en gång, torde anmäla detta till skattmästaren före den 1 oktober och samtidigt erlagga kr. 40:— utöver avgiften för året 1944/45 (= fem årsavgifter). — I skriftserien väntas närmast tvenne arbeten av Arthur Adell och Anders Blomquist utkomma.

Söderköping den 28/7 1945.

Styrelsen.

Revisionsberättelse.

Undertecknade, av LPS:s årsmöte 1944 utsedda revisorer, hava granskat sällskapets räkenskaper för tiden

1 juli 1944 till 30 juni 1945 och få härmed avgiva följande revisionsberättelse:

Inkomster:

Behållning från 1943/44	kr.	1.501:18
Medlemsavgifter kr.	1.135:—
Försäljning av publikationer kr.	122:50
Söderköpingskursen 1944	kr.	318:—
Debiterade postporton	kr.	25:20

Summa kronor 3.101:88

Utgifter:

Söderköpingskursen 1944	kr.	475:85
Skrivmateriel och expedition kr.	87:29
Författarehonorar kr.	150:—
Liber cantus wexionensis kr.	737:50
Återbetald medlemsavgift	kr.	10:—
Behållning till 1945/46	kr.	1.641:24

Summa kronor 3.101:88

Räkenskaperna ha befunnits förda te tacksamt bevilja sin skattemästare, med noggrann omsorg samt försedda kyrkoherde teol. lic. Knut Peters, full med nödiga verifikationer. Underteck- ansvarsfrihet för hans förvaltning un- nade föreslå därför, att sällskapet måt- der den tid revisionen omfattar.

Veinge och Harplinge den 19 juli 1945.

Sven Ljung.

Reinhold Andersson.